

פחד דוד

פרשת
נח

א' חשוון
תשע"ה

738

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 17:22 | 17:36 | 17:27 | 17:40

מוציא שבת 18:34 | 18:35 | 18:34 | 18:36

רבינו תם 19:14 | 19:10 | 19:11 | 19:14

משכיל לדוד

קיום העולם בזכות התורה

לרקוד עם הספר, אלא יש לקיים את הכתוב בו. וכך פרטתי באוזני על מצות השבת, שיש לנו מעבודה ביום השביעי ולשמור את השבת.

לאחר שמחת תורה אותו אדם שב לביתו בצרפת ולא ראיתיו תקופה ארוכה. והנה יום אחד הוא בא אלי לירושלים, שם דברתי על ליבו ושכנעתי אותו לשמור את השבת, ולשמחתי התברר כי הוא שמע את דברי וקיבל על עצמו לשמור את השבת בשלמות.

מקרה זה הסתיים באופן מרגש ושמה, אך ישנם מקרים לא מעטים בהם האדם מודע לטעויותיו, אך נשאר בשלו ולא מתאמץ לתקן את דרכיו. וכן הדבר אצל בחור ישיבה, או שהוא מתאמץ לעלות ולהתעלות במעלות התורה והיראה, או שהוא נותר בשלו וקליפת הבהמיות משתלטת עליו ופוגמת ברוחניותו. וכל בחור הבא לישיבה צריך לבוא מתוך רצון ומטרה להתעלות ולקדש את שמו יתברך.

גם נח בצאתו מן התיבה, חיפש כיצד ניתן להתעלות ולעשות את רצונו של הקב"ה, כמו שנאמר "ויבן נח מזבח לה'" (בראשית ח, ט), ומשמע "ויבן" לשון התבוננות והבנה, שחיפש נח במה לעשות נחת לבוראו, והגיע לידי הכרה והבנה שיש לבנות מזבח לה'. ובהמשך כותבת לנו התורה "ויחל נח איש האדמה" (בראשית ט, ט), ומפרש רש"י במקום - "עשה עצמו חולין שהיה לו לעסוק תחילה בנטיעה אחרת". והקושיא היא עצומה, כיצד בתחילה נח מכונה איש צדיק תמים (בראשית ט, ט), ובהמשך, בצאתו מן התיבה, הוא מגיע להכרה שיש לבנות מזבח לה', ואילו אחר כך הוא יורד לדרגת חולין, בזה שהוא נוטע כרם ומשתכר מיין, והדברים קשים הם וטעונים הסבר.

ונראה להסביר העניין בכך שנח חשב שהוא יכול להמשיך ולחיות מחוץ לתיבה באותו סדר ומתכונת כפי שהוא חי בתוך התיבה. אך האמת לא כן היא, שהרי התיבה גוננה עליו ושמרה אותו מפני הפגעים, אך לאחר צאתו מן התיבה היה עליו לחפש דרכים, היאך להתגונן מפני הסכנות האורבות בחוץ. וזה שנח ביציאתו מן התיבה בונה מזבח לה', נובע מכך שהמציאות בתוך התיבה עדיין השפיעה עליו, אבל זה לא היה לאורך זמן, ומכיוון שנח לא חיפש דרכים לשמר את אותה התעלות, הרי שעד מהרה הוא נפל מרום מעלתו, עד שעשה עצמו חולין.

ולעומתו שם ועבר פונים ומקיימים ישיבה, כדי לשמר את הכוח הרוחני אותו צברו במהלך ישיבתם בתיבה, ולכן זכו למשון את אותו אור רוחני שנים רבות לאחר שקלו המים מעל פני הארץ. וזכורני שפעם שבת לביתי מהישיבה, ורציתי להוכיח לאבי עטרת ראשי זיע"א, שגם בזמן הייתי בבית אני ממשיך ללמוד ולנהוג כמו בזמן שהותי בישיבה. אבא זצ"ל חיך אלי חיוך צופן סוד שאז לא הבנתי את משמעותו, אבל כיום אני יודע שברצונו היה לרמוז לי, שאין זה כל כך קל להישאר באותה מתכונת רוחנית מחוץ לישיבה, ויש לשוב ולמרה להסתופף בין כתלי בית המדרש, כדי שהשפע הרוחני לא יעלם.

"ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה". (בראשית ז, א).

בעלי המוסר אומרים, שהמקום הטוב ביותר להישמר בו מפני הסכנות הרוחניות הוא הישיבה, שהישיבה היא בבחינת תיבת נח בשעתו, אשר הגנה על נח ומשפחתו ממי המבול. ונראה להוסיף פן נוסף לדברים, שאמנם התיבה הגנה על נח ממי המבול, אך היו בה גם סכנות בדמות חיות רעות וטורפות, אשר כמעט הרגו את נח כשפעם אחת התאחר מלהביא להם את מזונם (עיי' תנחומא פ' ט).

ונראה שגם הישיבה באופן כללי שומרת את הלומדים בה מפני הסכנות הקיומיות המצויות מחוץ לכותלי בית המדרש, אך כאשר בחור אינו יודע מדוע הוא הגיע לבית המדרש, ולומד את התורה רק כדי שכפאו שד, ולא מתוך חשק והתלהבות, אזי הסכנה עברו גדולה ביותר, שלא רק שהוא לא מתעלה מבחינה רוחנית, אלא הוא מדרדר במורד ההר. שבישיבה אין מושג של דריכה במקום, או שמתקדמים ומעפילים הלאה, או שנופלים, רחמנא ליצלן. ואותו בחור שאינו מנצל את ימיו בישיבה, הנפך להבדיל, לחיה רעה אשר זורעת הרס בסביבתה, שבזה שהוא לא לומד תורה הוא מזיק לא רק לעצמו, אלא הוא מהווה סכנה קיומית לכל אותם בחורים הנמצאים סביבו.

וכאשר חוזרים מימי בין הזמנים חזרה לתוך כתלי הישיבה, ההתנתקות מהבלי העולם היא קשה מאוד, שהרי בבית הבחור רגיל לאכול אוכל משובח, להיחשף לדברים נוספים שהם מעבר לד' אמות של הלכה, ולפתוח את ספרי הלימוד באופן מועט יותר. ומשום כן, החזרה לישיבה אחר שהות ממושכת בבית, היא קשה מאוד ודורשת כוחות נפש רבים.

זכורני שנשלחתי ללמוד בישיבה בצרפת בהיותי בגיל עשר, ולא ראיתי את משפחתי במשך שבע שנים תמימות. וכאשר תמו להן שבע שנים, שבת לביתי במרוקו, על מנת לפגוש את בני משפחתי, אותם לא ראיתי זה זמן רב. כעבור תקופה חזרתי בחזרה לישיבה בצרפת, אך החזרה הייתה קשה מאוד עבורי, עד שנתעורר בי הרצון לעזוב את הישיבה ולשוב הביתה בחזרה, וכל זאת משום שכבר התרגלתי לחיים קלים ומפנקים בין כתלי המשפחה.

ומורי ורבי הצדיק רבי חיים שמואל לופיאן זצ"ל, דיבר על ליבי ושידלני להישאר בישיבה. ובאותו זמן התחילו לעסוק בישיבה בסוגיא אשר עוררה בי עניין ומשכה אותי חזרה לתוך בית המדרש. ולולא חיזוקו של מורי ורבי, ואתה הסוגיא אליה נקשרתי כל כך, מי יודע היכן הייתי מצוי כיום ומה היו מעשי.

וארע פעם שרציתי בכל מאודי לחזק אדם מסוים שהיה גר צדק, אך זנח את התורה ומצוותיה, ואותו גר התגורר בצרפת והגיע לבית הכנסת בשמחת תורה ביום טוב שני של גלויות, כאשר ראיתי את אותו גר שמחתי שמחה רבה ונתתי בידו את ספר התורה. להפתעתי הוא לא דחה אותי, והחל רוקד ומפזז עם הספר במלוא ההתלהבות והדבקות, כשהבנתי בהתלהבותו הרבה אמרתי לו, שלא העיקר

הילולא דצדיקיא

א - רבי יששכר דב בעריש הכהן
טורנהיים מח"ס עבודת יששכר

ב - רבי יוסף בוסקילה
רבה של בית שמש

ג - רבי עובדיה יוסף
נשיא מועצת חכמי התורה

ד - רבי אליהו שרים

ה - רבי משה בירדוגו

ו - רבי יהודה החסיד

ז - רבי מאיר שפירא מלובלין
מחולל ה'דף היומי'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במה מפטירין

הפטרות השבוע: "רני עקרה לא ילדה". (ישעיה נ"ד)

הקשר לפרשה: בנבואות ישעיה מוזכר ענין המבול שנשבע הקב"ה שלא יביא עוד מבול לעולם: "כי מי נח זאת ל". והוא הנושא המרכזי בפרשת נח.

"אל תיראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי כי בושתי עלומיך

תשכחי וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד". (ישעיה נד. ד)

בתלמוד מבואר (יומא נד.) שבני ישראל לא יכלו לראות את ארון הקודש לא במדבר (וכמו שכתוב: "ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו") ולא בבית שני כאשר נגזר הארון - מאחר שבמדבר היה להם דין של 'כלה בבית אביה', שעדין היא נכלמת ואינה מעיזה להביט בפני בעלה, ואילו בבית שני היה להם דין של גרושה, שאסור לה לראות את פני בעלה לשעבר.

לפיכך בא הנביא לבשר לבני ישראל, כי לעתיד לבוא הם יהיו קרובים אל השכינה, ולא יכלמו ככלה ולא ירוחקו כגרושה.

וזהו שאומר הכתוב: "אל תיראי" - אל תתייראי שמא תכלמי ככלה - "כי לא תבושי". "ואל תכלמי כי לא תחפירי", לא תהא לך חרפת גרושה, "כי בושתי עלומיך" - בושה זו שהיתה לך בימי עלומיך במדבר "תשכחי", "וחרפת אלמנותיך" - חרפה זו שהיתה לך בעת הבית השני בתור עזובה מבעלה - "לא תזכרי עוד", אלא תוכלי ליהנות מהתגלות השכינה באין כל מפריע.

(אהבת יהונתן)

"כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ". (ישעיה נד. ט)

כיון שנח לא ביקש רחמים על העולם ואבד במי המבול, לכן נקראו מי המבול על שמו (זהר פרשת נח).

יש להבין מדוע לא התפלל נח על בני דורו ולא ביקש עליהם רחמים, עד שמי המבול נקראו על שמו?

ויש לומר, שנח ידע שתפילתו לא תתקבל, כיון שאמרו חכמינו שנשתיירו בעולם פחות מעשרה צדיקים, אבל מכל מקום מי המבול נקראו על שמו "מי נח" אפילו שידע שתפילתו לא תועיל, כיון שאם היה כואב לו על אובדן וחורבן העולם, היה זועק ומתפלל לה' לבל יחריב את העולם, ואם הוא לא התפלל - הרי זה עצמו סימן שהדבר לא כאב לו.

(שיחות מוסר)

שנת הארץ

מצות השמיטה אינה אלא בארץ ישראל שנאמר "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם". לאחר שעולי מצרים כבשו וחלקו את הארץ, ארץ ישראל התקדשה לענין מצות התלויות בארץ, וזה נקרא 'כיבוש עולי מצרים'. אולם קדושה זו היתה עד חורבן בית המקדש הראשון. משכבשו עולי בבל את הארץ שוב, הם כבשו חלק קטן יותר מהארץ, וזה נקרא 'כיבוש עולי בבל'.

לענין הלכות שמיטה, במקומות שכבשו עולי בבל נוהגים כל דיני שמיטה. במקומות שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל יש איסור עבודת הקרקע, ודיני קדושת שביעית נוהגים בפירות גם לענין האיסור לאכול לאחר הביעור, אולם לא גזרו איסור ספיחין על הירקות שגדלו במקומות אלו.

כמו כן, בעבר הירדן או בסוריה אסור לעבוד בקרקע ויש לפירות קדושת שביעית, אולם אין בהם איסור ספיחין. ובמקומות מסוימים בארץ ישראל יש דעות בין הפוסקים כגון בערבה ובאזור עזה, אם למקום דין של כיבוש מצרים, או שמקומות אלו כחוץ לארץ לכל ההלכות.

במסילה נעלה

מותר האדם מן הבהמה

נתייחד יום בפני עצמו לבריאת האדם? מדוע האדם נברא ביום אחד עם בעלי החיים?

האברבנאל משיב תשובות רבות לדבר, ואחת מתשובותיו היא:

בכל יום הקב"ה ברא נבראים בעלי מכנה משותף, לכל הנבראים של כל יום הייתה מעלה מסוימת שקיימת בכלם. ביום השלישי - הצמחייה, ביום רביעי - המאורות ברקיע. וכן הלאה.

והנה, ביום שישי נראה לכאורה שישנה סתירה בדבר. שהרי האדם שנברא ביום שישי ביחד עם החיות, שונה מהחיות בכך שהוא בעל בחירה שיכול להימשך אחר שכלו ולהיות כעליונים ויכול להימשך אחר החומריות שבו ולהיות כבעלי החיים, ולמרות זאת הקב"ה ברא אותו ביום אחד עם בעלי החיים.

אלא הקב"ה רצה ללמד את האדם שלא יחשוב שהחיות שונות ממנו בדרך הטבע שלהן, באופן קיומן ובאופן מיתתן. "ומותר האדם מן הבהמה אין" (קהלת ג, יט) - בענין הגוף אין הבדל בין האדם לבהמה. כי הכל הבל.

ההבדל הגדול הקיים בין האדם לבהמות, הוא מצד השכל שיש באדם. ולכן עליו להתחזק להתרחק מדרכיהן החומריות ולהידיבק בשכלו, כי בזה הוא משיג את היתרון הגדול שלו על פני החיות. **ואם לא יעשה כן - סופו יהיה כבהמות וכחיות, כשם שבריאתם והתחלתם הייתה שווה, ביום אחד.**

המעשה הבא ארע עימי רק פעם אחת בחיי, אולם אני למדתי ממנו מוסר השכל גדול.

מעשה היה באישה שבאה לפני וביקשה ממני ברכה עבור הכלב החולה שלה.

הופתעתי מאד מהבקשה המשונה, ואמרתי לה: "גברתי, יש לך בנים? אולי אברך אותם".

אך האישה השיבה: "רבי, הבנים שלי ברוך ה' בקו הבריאות, ואילו הכלב שלי חולה. הוא זה שזקוק כעת לברכה של הרב ולא בני".

למרות שאינני נוהג לחלק ברכות לבעלי חיים, כיון שראיתי שהאישה מתעקשת שאברך דווקא את כלבה - נתתי לה ברכה כפי שביקשה.

אולם במשך זמן רב התדהמה והפליאה מבקשתה לא עזבו אותי. במקום לבקש שאברך את בני משפחתה לשמירה ולהצלחה שכן איננו יודעים כלל מה ילד יום - במקום זאת ראשה של האישה היה שקוע כל כולו רק בבריאות הכלב שלה, והיא התעקשה שאברך רק אותו.

אך במחשבה נוספת על האישה ועל כלבה החולה, הודיתי לה בלבי על בקשתה המוזרה שהביאה אותי למחשבת מוסר.

כפי שידוע, יצירתו של האדם הראשון הייתה ביום השישי לששת ימי המעשה, היום שבו נבראו גם בעלי החיים. ועלתה בראשי שאלתו של האברבנאל - מדוע לא

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

יקדים לשאול

מי שחבירו בא לספר לו לשון הרע, יקדים לשאול אותו אם תהיה לו בכך תועלת, ואם הוא אומר שכן - מותר לו לשמוע את הדברים ולחשוש להם, אך אסור להאמין.

מן האוצר

מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

נח לא נכנס לבדו לתיבה

"ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התיבה מפני מי המבול"
(בראשית ז, 1)

מובא ברש"י - "אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ולא מאמין שיבוא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים".

ובגמרא סנהדרין (קח, א) נחלקו במה שכתוב שנח היה צדיק בדורותיו האם זה נדרש לגנאי או לשבח. לפי המאןדאמר הדורש את נח לגנאי, שרק ביחס לדורו היה צדיק מובן שהיה מקטני אמנה.

אבל נתקשיתי על המאן דאמר שדרשו לשבח, שאם היה בדורו של אברהם היה צדיק יותר, היאך קראוהו חז"ל מקטני אמנה.

וראיתי בשם האדמו"ר מסאטמר הרב הקדוש רבי יואל טייטלבוים זצוק"ל, שכתב שנח האמין שיש מבול, ולא האמין שיש מבול. ודבריו הקדושים טעונים ביאור מה שייך להאמין ולא להאמין.

ונראה שיש מושג של אמונה קלושה. יש אדם המאמין ביכולת ה' להביא מבול, אבל אף על פי כן לא מאמין שבבת אחת יכחד ה' את כל העולם.

ולרעיון זה נתעוררתי ביום אחד שקיבלתי קהל, שכמו מן השמים באו אצלי זה אחר זה שלושה אנשים שאיבדו את יקיריהם בפיגועים שונים, והשתדלתי לחזק אותם. לאחר שיצאו כולם אמרתי לעצמי, שלשמע הזוועות האלו חייב אני להתחזק באמונה יותר. כי כאשר שומעים כאלו צרות מיד מתעוררות שאלות באמונה. ולמשל אחת מהנשים הייתה אשה שמת בעלה באוטובוס בדרך לכולל, ומיד רוצים לשאול, זו תורה וזו שכרה? אבל צריכים להתחזק באמונה ולא לשאול שאלות.

וכמו שמצאנו באברהם אבינו ע"ה שה' אמר לו לעקוד את בנו יצחק, ויכול היה לשאול, הרי הבטחת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע", וכיצד אתה מצוה עלי לשחטו. אבל אברהם לא שאל ולא הרהר, אלא הלך לקיים את ציוויו של ה' באמונה תמימה.

ונח מכיוון שלא האמין בבירור שעומד ה' להביא מבול, לא התפלל לה' שירחם על אנשי דורו וימנע את המבול. וכפי שראינו אצל אברהם שהתפלל על סדום, וכמשה רבנו שביקש רחמים על כלל ישראל כשחטאו בעגל, עד כדי שאמר - "ואם אין מחני נא מספרך" (שמות לב, לב).

ובאמת מצינו שחז"ל טענו על נח, שלא היה מנהיג לקחת על עצמו במסירות נפש להשפיע על הרשעים של דור המבול שיחזרו בתשובה. אמנם, מאה עשרים שנה עסק בבניית התיבה בפרהסיא, וכששאלו אותו לשם מה הוא בונה את התיבה, אמר להם שעתיד ה' להביא מבול על העולם, אבל לא הסתובב ביניהם לנסות להחזירם בתשובה. וכמו שמצינו אצל שמואל הרמתי שהיה הולך וסובב את הארץ להשפיע תורה (במד"ריח, י). וכן משה רבנו ע"ה, מיד כשירד מן ההר לא פנה לעסקיו, אלא - "וירד מן ההר אל העם" (שמות יט, יד), שירד מן ההר הישר אל העם. ועל כן נקרא המבול "מי נח" (זוהר ח"א סז:). כי בזה שלא הסתובב ולא ניסה להשפיע עליהם שיחזרו בתשובה - גרם למבול.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"כי יצר לב האדם רע מנעוריו". (ח. כא)

פירוש על דרך אומרם ז"ל במסכת בבא קמא (לט) שור האצטדין שנגח פטור דכתיב (שמות כא. כח) "וכי יגח" - ולא שיגיחוהו. והן האדם מנעוריו קודם שיבחין למאוס ברע ולבחור בטוב, יקדמו הרע משנער ממעי אמו, והרע מדריכו בבחינתו. והיה כי יגדל כבר הטביע בו הרע כמו שהטביעו הנגיחה בשור האצטדין. וטעם זה יועיל לכל דנו בהיכרת, אבל על כל פנים ענוש יענוש על אשר איננו שומע בקול הא-להים. וישתנה משור המתלמד, כי הוא מותר האדם מן הבהמה, למאוס ברע בהכירו ולבחור בטוב. והועיל טענת "רע מנעוריו", שלא יתעס ה' עליו כל כך שנראה שהפליא לעשות, כי יש לו סיבה להרשיע לצד לימודו מנעוריו.

מן המעיין

"את הא-להים התהלך נח" (ו, ט)

ידוע שהמלאכים נקראים 'עומדים', כנאמר (זכריה ג, ז): "ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה", כי הסעומדים על מקומם תמיד - לא מתקדמים בצדקתם ולא מדוררים ברשתתם, כי אין להם יצר הרע ואינם עומדים לפני בחירה אם לעשות טוב או רע. הם עומדים.

אך הצדיקים תמיד הולכים מחיל אל חיל, מתגברים על יצרם ומתורממים ממדרגה אחת למדרגה גבוהה יותר.

לאור דברים אלו מבאר רבינו יוסף חיים זיע"א בספרו "עוד יוסף חי", את דברי הכתוב "את הא-להים התהלך נח". דהיינו שנח לא ראה את עצמו עומד שהגיע לקצה הדרך, אלא תמיד ראה את עצמו מתהלך, כל ימיו ראה שלפניו עוד הדרך ארכה להגיע לשלמות בעבודת הבורא, ולכן הוא היה צדיק תמים.

"ויעש נח ככל אשר צוה אותו א-להים כן עשה". (ו, כב)

"ויעש נח - זה בנין התיבה". (רש"י).

מדוע הוצרך הכתוב לשבח את נח על עשיית המצוה?

ביאר רבי מרדכי אליהו זצ"ל, שהרי נח בנה את התיבה במשך מאה ועשרים שנה - זהו הזמן שנתן הקב"ה לאנשים שישבו מדרכם הרעה.

והנה דרך העולם הוא, שכאשר אדם מקיים מצוה נדירה הוא מתרגש ומתפעל ממנה במשך זמן מה, אולם לאחר זמן ההתלהבות שלו מהמצוה מתקררת.

אצל נח, התורה משבחת אותו שהוא כל כך התלהב ממצוה זו של בניית התיבה, כך שהוא קיים אותה בשמחה וטוב לב במשך כל מאה ועשרים השנה. וזהו שבחו.

בדרך זו נבין את הרעיון המובא בהמשך הפרשה (ז. ה): "ויעש נח ככל אשר צוהו ה'", ופירש רש"י "ויעש נח - זה ביאה לתיבה".

גם כאן יש להבין: איזה שבח יש לנח, הלא הוא נכנס בה להציל את עצמו ובני ביתו, ומי הוא זה אשר לא יחפוץ להנצל מחורבן ואבדון?

אלא מלמדים אותנו חז"ל, שעל אף שבני הדור ההוא לעגו על נח ואמרו לו שדבריו בטלים ומבוטלים ולא יהיה מבול, וחבל על הזמן שהוא טורח בבניית התיבה

ונכנס לתוכה, ולמרות הרבים

שצבאו על פתח התיבה,

ולעגו ולגלגו עליו, נח

לא מפחד מהם והוא

עושה את רצון הקב"ה.

מסילות לאמונה

פרקים במסילות ישרים וארחות צדיקים

לגודל הצחנה. אך לפתע עלה בדעתי וחשבתי על מה מביטים האנשים הסובבים את המקום ומה יש להתעניין שם.

התגברתי אפוא על ריח הצחנה הקשה והתקררתי קרוב, ואז ראיתי מחזה פלא. המדובר היה בבור ביוב מרכזי שפתחוהו בשל תקלה, ולכן נדף ממנו הריח למרחק כה רב. ומכיוון שהבור היה בור מרכזי, היה גדול ככדי כניסת כמה אנשים לתוכו, וכמה פועלים נכרים היו בתוכו, ולא פחות ולא יותר אחד מהם פינה לעצמו בתוך הבור איזה מקום, מצא איזה ברזל לשבת עליו והתענג באכילת פיתה פלאפל... היה אפשר להבחין שגודל תענוגו שווה לאיסטינס הבא למסעדה ויושב על כסא מרופד ואוכל עם כלים נאים. אותו פלאפל ואותו תענוג...

כשראיתי את זה הרהרתי בדעתי שלא לחינם ראיתי זאת, אלא ללמדנו מוסר השכל עמוק ונורא. הלא אני כבר ממרחק רב לא סבלתי את הריח, ואילו אותו פועל יושב לו בתוך הגומא עצמה כשמקומו מזוהם, והוא מוצא מקום בנפשו ליהנות ולהתענג על הפלאפל. והאיך לא נדחית נפשו מן הריח הרע? הרי אומר שכשהאדם בתוך הסירחון אינו חש ואינו מרגיש...

הלקח המוסרי מהסיפור, אותו למד הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, שגם ברוחניות יש והאדם נוהג כך. הנה תמהים אנו על אנשי דור המבול. רשעים ומופקרים, הן במעשי נבלה בין אדם לחבירו, והן במעשי תועבה שבין אדם למקום. ועם כל זאת לא מצאו סתירה בנפשם כאשר דקדקו שלא לגזול שווה פרוטה, ובכך ביקשו להרגיע את מצפונם. ההסבר לכך הוא, שכאשר שקוע האדם בתוך רפש מעשיו הנבזים, אפו סתום ולבו אטום, ולכן מתענג הוא על איזה הקפדה של גזילה בפחות משווה פרוטה. בכך משיבוע הוא את יצרו הרע באומרו, כי אדם טוב וישר הוא, שאינו גוזל יותר משווה פרוטה.

ולבל תהיה טעות, כי הם חששו שמה שופטי התקופה יחייבו אותם בהשבה. השופטים עצמם, כך על פי חז"ל, היו מושחתים כאנשי הדור. הם אלו הקרויים בתורה 'בני הא-להים' (בראשית רבה, כו, ה), שהיו שותפים במעשי הפשע של הדור כולו. כך שלא החשש מפני ההליכים המשפטיים, הביא את אנשי הדור לגזול פחות משהו פרוטה. ואם כן מה פשר אותה הקפדה 'הלכתית' במעשי הגזל?

מבאר הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל: "למדנו כאן דבר פלאי בכוחות נפש האדם, האיך שיכול גם יכול לעשות כל תועבה, ועם כל זאת בתוך ביצת הרוע ששקוע בה, יכול לחשוב את עצמו למדקדק בדברים מסוימים, כאומר לנפשו מהיות טוב אל תהי רע... שאם אפשר לקחת בהיתר למה לעשות איסור... ואינו מרגיש כל סתירה בנפשו בקיצוניות מעשיו. מצד אחד נהנה הוא מגזל, ומאיךך מתענג על דקדוק מצווה שאינו גוזל ואומר לנפשו, האח! כמה ירא וחרד אני!"

כדרכו, מתבל רבי שלום את ביאורו בסיפור מהחיים:

"פעם הלכתי באחת מסמטאותיה של ירושלים עיה"ק, וראיתי מרחוק אנשים עוברים על יד מקום כלשהו, וסותמים את אפם ובורחים להם לנפשם. אמרתי לעצמי כשאגיע למקום ההוא אראה על מה ולמה הם בורחים מאותו המקום. המשכתי בדרכי והתחלתי להרגיש ריח נורא, אבל עוד לא ראיתי מהיכן יוצא הריח הנורא הלזה. ואולם לאחר שהמשכתי עוד, וכאמור הריח התגבר עוד, הבחנתי שמרחוק עומדים קבוצת אנשים וסובבים סביב בור ומביטים פנימה, והנחתי בדעתי שאכן שם הוא מקור הריח.

כשהתקררתי סמוך לאותו מקום נדחקתי לשולי הרחוב וזירזתי פעמי כשידי על אפי

הידרדרותו המוסרית של העולם הבראשיתי, הגיעה לשיאה בימי נח. רק כ 1600 שנה חלפו מאז גורש אדם הראשון מגן עדן, והעולם החדש הגיע לשפל מחפיר. אנשי דורו של נח, לא נמנעו מכל תועבה. מעשי שוד ורצח, גזל וחמס, כמו גם הפקרות מוסרית נוראה, היו לחם חוקם. מהרגע בו גילה העולם את כוחו של היצר הרע, הוא עשה בו שימוש נרחב, עד שהבריאה כולה הגיעה לשפלות מוסרית. התורה תמצתה את מצבו של האדם במשפט קצר אחד: "וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום".

בתוככי אותה אפלה, מבארים לנו חז"ל מהי משמעות האמור בתורה "כי מלאה הארץ חמס". לדבריהם 'חמס' הוא נטילת ממון הזולת ששוויו פחות מפרוטה, ולא בכדי השתמשה התורה במלה זו ולא במלה 'גזל':

"וכך היו אנשי דור המבול עושים, היה אחד מהם מוציא קופתו מלאה תורמוסים, והיה זה בא ונוטל פחות משהו פרוטה וזה בא ונוטל פחות משהו פרוטה, עד מקום שאינו יכול להוציאו ממנו בדין".

אנשי דור המבול, דור מופקר ומושחת, מוצגים על ידי חז"ל כמי ש'מקפידים' על הדין. כאשר ביקשו ליטול את רכוש הזולת, הם עשו זאת ב'היתר'. במקום לגזול את הכל בלי חשבון, הם השתדלו לקחת פחות משהו פרוטה, כדי שיהיו פטורים מהשבה.

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

ליד העיר מוגאדור שבמרוקו, עמד בית מלון שהיה בבעלותו של ערבי מאלג'יריה. מעסק זה היה שואב אותו אלג'ירי את פרנסתו בשפע.

לימים כאשר מערכת היחסים בין מרוקו ואלג'יריה התקררה ונעשתה חשדנית, הועלו חשדות מסוימים כלפי בעל בית המלון, עד שהשלטונות במוגאדור הורו לו לסגור את שערי המלון.

אותו אלג'ירי שהכיר בערכו וקדושתו של הצדיק, הגיע עם אשתו ביום ההילולא של רבי חיים זיע"א אל קברו של הצדיק, ושם התפלל ליד הקבר, וביקש שיוחזר לו הרשיון להפעיל את בית המלון. הוא לא הסתפק בתפילתו העצמית אלא גם ביקש מהיהודים ששהו אז ליד הציון הקדוש, שיתפללו עבורו, וכמו שה' עושה נס ליהודים, כך יעשה נס גם עם הערבים.

והנה כבר למחרת היום, הגיע אליו מברק מאת השלטונות, בו הם מודיעים לו כי הוא היחיד, שלו ניתן רשיון להפעיל בית מלון במקום זה, ומלונו יישאר תמיד פתוח. למכתב היה מצורף העתק רשיון להפעלת בית מלון.

כמובן שהשמחה הגדולה ששרתה בביתו של בעל המלון פרצה את כל הגבולות, ובאותו יום נתקדש שמו של השם יתברך, בקרב כל העמים שבכל הסביבה.